

FORA DE JOC

Anna Boluda

Primer premi 'Paraules d'Adriana'

Sant Adrià de Besòs, març 2015

Limfoma. Lim-fo-ma. Tres síl·labes com tres bufetades. De Hodking, per posar-li cognom, no siga que el nom només no acollone prou. Fins fa només unes hores ni tan sols havia escoltat parlar mai d'aquesta malaltia. Ara crec que ja hem googlejat tot el googlejable sobre el tema. L'Ester sembla tranquil·la, però crec que és perquè encara no ha assimilat el diagnòstic. Perquè encara no és conscient de què tot això que hem estat investigant davant la pantalla assèptica de l'ordenador és el que té dins del cos i se l'està menjant. És ben entrada la matinada i acaba d'aconseguir adormir-se, després d'un còctel d'antitèrmics i orfidals i d'hores d'elucubrar com s'ho farà per combinar el tractament que li hagen de posar amb el nou projecte que acaben de guanyar a la consultora. Just ara que l'acaben d'ascendir, una vegada més, i que previsiblement ha d'anar a l'Índia tots els mesos, i que ja és una de les cinc úniques dones amb tanta responsabilitat dins la divisió europea d'aquesta macro multinacional on li xuclen el temps a canvi d'engreixar-li el compte bancari de manera quasi obscena.

Jo me la mire des de la porta de l'habitació i em sembla un miracle que pugui respirar amb calma, després d'aquestes setmanes de malestar inaguantable, deliri febril i el pànic que comporta la incertesa. Ara com a mínim ja sabem quina cara té el monstre. La meua part racional vol agafar-se amb ungles i dents a les estadístiques: el setanta-cinc per cent es curen. Tres de cada quatre. Les meues vísceres fa hores que senten que, diguen el que diguen els números, això fa mala pinta. Un de cada quatre no ho superen. Es moren. I per primera volta a la vida m'ha abandonat la seguretat que, si t'esforces, les coses van com tu vols.

Fins ara no m'ha fallat mai. Ni a la facultat, ni per trobar faena, ni per aconseguir la beca que m'ha permés viure un any i mig a Nova York, ni per poder treballar només tornar a la millor productora de documentals, tal i com jo volia. És fàcil: et marques un objectiu, fas les passes necessàries tan bé com pots i arriba el resultat. Però ara no està en les meues mans, i és aquesta impotència la que em té fora de joc. I què passarà ara? Com serà el tractament? Haurem d'anar molt a l'hospital? Com m'organitzaré, si el meu horari és etern i des que m'han concedit alguna hora per acompanyar l'Ester a fer-se proves em tracten com si els deguera la

vida? Des que recorde he intentat fer cas dels meus instints i no deixar de banda els meus principis. Sé que ara faré el mateix.

Al cap i a la fi, la faena té la importància que té, ni més ni menys. L'Ester fa anys que diu que als quaranta es retira, que ja haurà estalviat prou per fer un canvi de vida. Els fa el mes que ve, però diria que no és això el que ella tenia en ment. Tus una miqueta i es destapa sense voler. Li pose bé el llençol, la bese en el front i isc de l'habitació, sense fer gens de soroll, a conviure una estona amb la cremor de les llàgrimes que durant el dia no em puc permetre mostrar. És la primera volta que faig aquest ritual. No serà l'última.

—Anna! —crida l'Ester des del bany.

—Què vols?

—Vine, si us plau.

—Un moment!

Tinc la cuina empantanada. Això d'arrebossar el peix no és la meua especialitat. Fa un parell de mesos no sabia fer-ho. Ni això ni moltes altres coses, però tot s'aprén. Siga cuinar el plat preferit de l'Ester, un dels pocs als que encara hi troba gust tot i l'amargor metal·litzada que li deixa la química a la boca, siga jugar a dissimular qui sóc jo cada volta que parlo amb la seua secretària per enviar-li la paperassa de la baixa.

Em torque les restes de farina de la punta dels dits i vaig cap al bany. L'Ester està asseguda de cara a l'espill, amb la maquineta de rapar el cap que vam comprar ahir ja preparada, les mans sobre el lavabo per a què no li tremolen i la veu trencada.

—Jo sola no puc. Volia, però no puc. Ajuda'm.

L'abrace per darrere com sé que la calma i li passe els dits pels cabells. Alguns se'm queden a les mans.

—A veure, senyoreta, vol un tall a lo Sinnead O'Connor o fem alguna cosa més original? I si ho fem a ratlles, així tipus senyera?

Esclata a riure i grave a foc aquest so en la memòria, perquè no vull oblidar-lo mai. Ni això ni les espurnetes que li van eixir dels ulls el dia que li vaig dir que, a partir d'aleshores, a l'hora de sopar, anàvem a fer recompte dels moments bonics que haguera tingut aquell dia. I que, en cas de que no n'haguera tingut cap, aprofitaríem la música de l'anunci del patrocinador del temps per ballar agafades al llarg d'aquell gran menjador que, a força de no habitar-lo perquè no paràvem mai per casa, sempre m'havia semblat l'aparador dessolat d'una botiga de mobles. Ara és, juntament amb l'hospital, el lloc on passem més hores del dia. I ací o allà ens sorprenem taral·larejant la cançoneta en qüestió en els moments menys esperats: *Heaven, I'm in heaven, and my heart beats so that I can hardly speak...*

Pràcticament la nostra vida ara es limita a això, entre anar i tornar a l'hospital, a consulta, a fer anàlisis, a per l'enèsima prova o a administrar el tractament, i quan els efectes secundaris ho permeten. No van ser pocs els que em van intentar traure del cap que em dedicara a fer d'infermera aficionada en torns ininterromputs de vint-i-quatre hores. No ho podràs aguantar, em deien. No et toca això a tu, a la teua edat, opinaven uns altres. Fuig, fuig ara que pots, marxa i no mires enrere, em van recomanar algunes suposades amigues de l'Ester que no han tornat a visitar-la des que la malaltia se li veu a la cara. Per no molestar, diuen. Per covardes, dic jo.

L'únic que m'importa és seguir endavant. Creuar els dits perquè aquesta combinació de verins que li posen a la sang faça la seua funció. I pensar en què podrem fer hui, perquè demà em pilla massa lluny. Si el dia va bé, potser anirem a passejar a la platja, li comprarem roba de talles cada volta més menudes, o compartirem un altre llibre del nostre club de lectura particular. Si no, passarem les hores entre termòmetres i angoixes, taxis que mai no arriben quan més els necessites i esperes interminables a la sala d'urgències. I tot, a poder ser, sense perdre la calma, agafant-la de la mà i assegurant-li amb tota la convicció del món que tot anirà bé, que aquesta batalla ja la té quasi guanyada i que ben aviat podrem passar pàgina.

Sé que mai no se m'ha donat bé fer d'actriu, però ella em fa creure que aquest paper el borde.

No sé si és una sort o una desgràcia, però l'hematòloga que la porta és com un llibre obert. Només mirar els resultats de l'últim TAC notem com li canvia el gest.

—No tinc bones notícies, noies. Tot indica que el limfoma s'ha tornat quimioresistent —la paraula se m'instal·la entre les neurones i m'acompanyarà nit i dia durant els dies següents: quimioresitent, quimioresitent, quimioresistent...—. S'ha escampat a zones on abans no hi era, així que hem de modificar el tractament de manera immediata per aturar-lo.

L'Ester la mira en silenci, i assenteix lentament, sense que li canvie el color de la cara. O potser és que ja no pot estar més pàl·lida.

—Farem una nova combinació de químiu, i és una mica més forta que l'anterior, així que és possible que calga ingressar-te en alguns moments —continua la metgessa amb unes paraules que deu haver repetit milers de vegades, però en un to que et fa sentir miraculosament especial, única i protegida alhora. S'adreça a l'Ester sense desviar-li la mirada en cap instant, com a resposta al que ella li va demanar el primer dia: vull saber-ho tot i en tot moment, no vull que se m'amague cap detall, mai —. Necessitem confirmar algunes dades per a l'expedient. A qui vols que posem com a persona de contacte?

—A l'Anna —respon l'Ester amb decisió—. No tenim cap vincle legal, però si cal podem mirar d'arreglar això, o signar alguna cosa... —continua mentre va perdent la seguretat amb què havia començat.

—Per això no heu de patir en absolut. Ací l'únic que tenim en compte és el que tu ens hages dit, la resta no ens importa —contesta la doctora amb un somriure ampli i sincer que fa el paper d'una abraçada.

L'Ester respira més tranquil·la i jo la mire de reüll. Això que acaba de fer no ha estat gens fàcil per a ella. Tants anys de viure amagant-se l'han feta una mestra en el domini dels eufemismes, les veritats a mitges i les fórmules neutres. A la faena no parla de la seua vida privada, per si desvetllar que té parella (la paraula sense gènere per excel·lència) poguera despertar sospites. A la bústia de casa, de sa casa, a la que em vaig mudar de manera provisional mentre decidíem buscar-ne una de nova per a les dues, no posa el meu nom. I tot i que a la seua família els ho va explicar fa anys amb totes les lletres, ells fan com si aquella conversa a crits (la seua peculiar manera de comunicar-se les coses importants) no haguera existit mai. Al seu poble, un xicotet grapat de cases baixes sense cap gràcia de camí a les muntanyes, és evident que tothom té clar qui és eixa que l'acompanya cada volta que ve de visita. Però hi ha paraules que no es diran mai en veu alta.

Que no se sàpiga. Que es dissimule. Fer com si no. Aparentar el que no és. No t'acostes massa, que ens notaran alguna cosa. Per no incomodar els altres, que no ho entenen. No era la meua manera de fer, ni em va resultar senzill entrar en aquest raonament, però amb el temps m'he anat adaptant. Per ella. Pel seu pànic a fer-ho públic. Pel temor a conseqüències entre els taurons amb corbata de l'empresa. Per no distanciar-se encara més d'una família amb la que pràcticament no té res en comú.

Sé que la simpatia amb què ens tracten a l'hospital la té descol·locada, però no dirà res. Es mostrarà ferma per fora, com sempre, incapaç d'admetre que potser les coses poden ser diferents a les pel·lícules que s'ha muntat des de fa tant que ja no sap si l'argument és de ficció o d'aquells basats en fets reals. Tampoc no importa ara. Eixim de la consulta i m'agafa molt fort de la mà. La pell dels dits traspua impotència i desesperació. L'abrace pels muscles i anem cap a casa.

En arribar, l'espill em retorna un segon rodal blanquinós que em confirma que les canes poden aparéixer d'un dia per l'altre.

El sol entra a raig pels grans finestrals del menjador mentre acabe de desaparar taula. Hui ha vingut la seua família a veure-la. La germana i el cunyat se n'han anat a passejar amb l'últim glop de café. Ja han aguantat més del que ho van fer durant les cinc setmanes d'ingrés a la sala d'aïllament. Ella va aparéixer només un parell de voltes, perquè no li agraden els hospitals i li fan passar mal dia. Deu ser que a la resta ens entusiasmen. Per tota comunicació amb l'Ester, un lacònic "és que no sé què dir-te" que em feia vindre ganes de partir-li la boca a martellades. I això que diu que és psicòloga. Ell ni tan sols es va deixar caure aquells dies. Crec que no l'havíem tornat a veure des del dia en què els va comunicar el diagnòstic, quan es va limitar a preguntar si era d'origen genètic. Ni tan sols es va molestar en dissimular el bufit de tranquil·litat en saber que no ho era.

El pare dormita a la butaca i de tant en tant trenca el silenci amb un "ai, fill" que diu més del que ell voldria. La mare es dedica a repassar els botons dels pijames nous que hem comprat per a l'Ester. I ella controla el comandament de la tele buscant el canal amb més quantitat de diàleg perquè no siga tan evident la tensió present a la sala.

Jo aprofite per preparar una nova partida de cigarrets de marihuana. És l'únic que li calma la nàusea, i com que sempre he estat molt sapastre per embolicar-los, m'he comprat una maquineta. La mare em mira amb els ulls com a plats i la beatitud de missa diària es va transformant en fúria incontenible. I, al final, salta.

—Això és el que faltava. Que ara us feu drogoaddictes! —els ulls encesos, la veu descontrolada—. No tenim prou amb el que ja li passa, que vés a saber si no serà per la vida aquesta que porteu, que ara us heu de fer drogoaddictes. Déu nos en guard!

Jo em mossegue la llengua fins a fer-me mal i l'Ester canvia de canal com si no haguera passat res. No li queden forces per a disputes estèrils. Troba un drama dels habituals a qualsevol cadena espanyola en diumenge després de dinar i apuja el volum. A la pantalla, un cementeri d'aquells tan verds i ben cuidats que fan ganes d'anar-hi a passejar. Un grup de gent

al voltant d'un taüt. Ocells que s'ho miren des de la branca d'un arbre. I la música de telefilm com a banda sonora dins i fora de la pel·lícula.

—Jo encara no us he dit què vull que feu quan arribe el dia —solta l'Ester sense prolegòmens—. Potser ara que hi sou tots aquí seria un bon moment.

—Ni pensar-ho! —la mare sembla embogida, pràcticament fora de sí—. D'això no s'ha de parlar ni hi ha necessitat. Veges quines coses de dir. Calla. Calla! —el veí de tres pisos més avall també ho deu haver escoltat. S'alça d'una revolada i comença a recollir els estris de cosir.

Quan són a punt de marxar, intenta sense èxit semblar conciliadora.

—Ai, Anna, què fariem sense tu. Gràcies que la cuides tant —a mi se m'eriça la pell del bescoll davant aquesta mostra sublim d'hipocresia mentre li mantinc la mirada—. Però deus estar molt cansada. Potser que marxis uns dies a casa teva —a la dels meus pares, deu voler dir, o on siga, en realitat, perquè el que està fent és un circumloqui més o menys elaborat per dir-me que desaparega—. I ja vindré jo a estar-me amb l'Ester. O ens l'emportem al poble...

—Mama, ja t'he dit que jo vull que em cuide l'Anna —respon l'Ester des del sofà, sense poder veure'ns palplantades cara a cara a la porta de casa, però atenta a tot el que diem—. Si ens cal ajuda com quan vaig estar ingressada, ja et tornarem a demanar que vinguis uns dies, però ara a casa nosaltres dues ja ens apanyem bé.

La mare em llança una mirada d'odi enquistat i se'n va sense dir adéu ni tancar la porta.

Tres quarts d'hora després d'eixir de casa aconseguim arribar a la vora de la mar. Abans tardàvem escassos deu minuts en recórrer els cinc carrers que ens separen de la platja, però l'Ester va molt a poc a poc i aquesta calor tampoc no li ho fa gens fàcil. Ens asseiem a un

banquet, perquè no li queda esma per a caminar per la sorra, i fixa la mirada en aquella línia difusa d'on acaba l'aigua i comença el cel.

—Hui és l'últim dia que veig el mar —diu, sense cap sobresalt, com qui afirma que la terra és redona.

—T'estime —responc quan crec que ja no se'm notará el nus a la gola.

—Ho sé, xiqueta. I jo no sabia que es podia estimar d'aquesta manera —em parla amb un somriure tendre i no em deixa fer-li perdre el fil del que sembla una conversa molt pensada—. M'has fet molt feliç, i vull que tu també ho sigues. Que trobes una altra dona, que refaces la teua vida, que no visques pensant en la meua absència. I que no tingues mai més por de res ni de ningú. No val la pena.

Per primera volta se m'escapen dues llàgrimes grosses com balins de plom davant d'ella. Me les asseca amb el tou del dit i hui és ella la que m'abraça a mi. Reprenem el camí de tornada en silenci, amb descansos a cada cantonada i ulls com esponges per absorbir els colors de cada instant.

L'endemà tornarà a entrar a l'hospital. I ja no eixirà.

Al poble no hi cap una agulla. Si passaren llista, no faltaria ningú. Fins i tot han tancat el bar durant una estona. A la placeta de davant l'església hi ha també molta gent de la faena, i totes les amistats. Jo continue amb la impressió de tindre el cervell flotant en formol. La mateixa sensació de què tot això no està passant des que divendres a última hora una doctora suplent em va dir que ja no podien fer res més. Que em deixava encarregada de comunicar-li-ho a la família, perquè ella marxava de cap de setmana i no sabia si l'Ester arribaria a dilluns. I que a ella era millor no dir-li-ho.

La mare no em va voler creure quan li ho vaig explicar. Va necessitar que li ho confirmaren dissabte per decidir-se a informar la germana i el cunyat, que se n'havien anat de vacances a l'altra banda del món, i demanar-los que tornaren de seguida, perquè tu imagina't,

què diran si arriba el pitjor i vosaltres sou vés a saber on. El pare no va parar de plorar en silenci en un racó del passadís de l'hospital. I jo vaig superar l'atordiment per explicar-li a l'Ester d'amagat i de la manera més dolça que vaig saber que el final estava a punt d'arribar. Com si ella no ho sabera prou.

Durant quasi vint hores diàries no em vaig separar del seu costat, i encara vam poder fer una escapada en cadira de rodes a la terrassa de l'hospital per veure la posta de sol sobre els terrats de la ciutat. Dimarts a migdia van arribar la germana i el cunyat, directes des de l'aeroport. Després de dinar van començar a administrar-li calmants. I la matinada d'aquell 29 d'agost, deu mesos i dèsset dies després de saber quin era el mal, la lluna plena i jo vam poder observar que això de l'últim sospir és totalment literal.

Des d'aleshores tinc com una nebulosa inconnexa al cap. El moment que les infermeres em van permetre estar a soles amb el seu cos a l'hospital, per poder bramar tot el que portava tant de temps guardat. L'escena amb els pares al despatx de la funerària, passant les pàgines del catàleg de taüts amb la decisió presa de fer-li missa i enterrar-la al poble, clar, què hi farem si no, sent com és que ella no va deixar res dit. La meua negativa radical a què li posaren una creu a la caixa i al recordatori. La mare que finalment cedeix a no estampar-hi un parenostre i em deixa triar un poema de Martí i Pol. *Parlem de tu*. Dies després me'l trobaré subratllat dins d'un dels llibres de l'Ester. L'intent de comunicar la notícia un per un a tots els seus contactes. Abandonar a mitjan de la lletra a. Les hores enlluernada per la fredor dels llums del tanatori. Els incomptables companys de la seua faena que se m'acosten a expressar tot el repertori de frases fetes de condol. L'abraçada de la seua secretària. Aquelles suposades amigues que, hui sí, l'han vinguda a veure. El cunyat erigit en portaveu de la família que em demana quant de temps tinc previst quedar-me al pis. Mos pares i ma germana que han fet cinc-cents quilòmetres per fer-me costat, tot i que no saben trobar les paraules justes. Perquè no existeixen. La carretera per arribar fins al poble, que hui se m'ha fet més llarga que mai. Les muntanyes que retornen el repic de les campanes.

Obrin les portes de l'església i cadascú ocupa el seu lloc. A primera fila, davant del taüt amb les inicials, la mare, el pare, la germana i el cunyat. A mi m'han posat darrere d'ells. Hi ha gent dreta als laterals i al final de la nau. Alguns no han pogut entrar. Es fa el silenci.

—Germans, ens hem reunit avui aquí per acomiadar la nostra germana Ester —cantusseja el capellà amb aquella veu entre enganxifosa i gutural—. I per acompanyar en el seu dolor els seus pares i els seus germans— continua mentre assenyala la primera fila amb el cap. Ara resulta que al cunyat en termes de missa li diuen germà, veges tu, pense jo—, i a totes aquelles persones que també la vam estimar.

D'entrada no ho acabe de processar. Totes aquelles persones. Que la vam estimar. M'està posant al mateix sac que a tota aquesta altra gent. I que a sí mateix. Em remoc a la bancada i la mare es gira nerviosa i amb el dit apretat davant dels llavis em demana silenci. El mossén continua amb els tòpics de rigor i hi torna:

—Són moments molt durs per als pares i germans, i per a tots els que la vam conèixer —ara ja no hi ha ni la categoria dels que la vam estimar, amb els que la vam conèixer ja en tenim prou.

Sense saber ben bé què estic fent m'alce del banc i em quede mirant el bescoll dels que tinc davant. No és fins que el capellà es calla i se'm queda mirant que es giren a veure què passa.

Mil frases malsonants em recorren el cap, però aconseguisc aturar-les amb la punta de les dents. En silenci i envoltada d'ulls bocabadats, deixo el meu lloc i enfile el corredor central, camí de la porta i amb el cap ben alt.

—Desgraciats —se m'escapa fluixet. Era l'insult preferit de l'Ester.